

Predikan av Jenny Arnerlöf – Pingstdagen - 2022

Psaltaren 104, som vi hörde några verser av i vårt inlednings ord, gör tydligt att Gud njuter av skapelsen och dess många vilda varelser. Dess bildspråk får Gud att se ut som ett barn som klär ut sig och leker med sina gosiga djur. Men istället för att använda maskeraddräkter och dockor sveper Gud sig med ljus som en mantel och tar hand om vilda varelser som vi skulle stå skräckslagna inför. Psaltaren 104 gör tydligt att allt levande är beroende av Guds Ande; utan den dör vi.

Under veckan hade jag förmånen att delta i en Minnesgudstjänst för utdöda arter som ägde rum i Storkyrkan. Den skedde i samband med det stora FN-toppmöte Stockholm+50 som också ägde rum under den gångna veckan. FN mötet är en del av världens försök att ta sig an miljöproblemen vi människor har skapat med vårt sätt att leva. Minnesgudstjänsten var ett tillfälle att erkänna inför Gud vår sorg och förtvivlan över att arter dör ut till följd av vårt sätt att leva och att det inte görs tillräckligt för att hejda den utvecklingen.

En av Bibeltexterna som lästes under gudstjänsten var från första kapitlet i profeten Joels bok. Texten är en vision om ödslighet till följd av en livshotande situation.

All gröda är förstörd. 18 Hör hur boskapen stönar! Kor och oxar irrar omkring, det finns inget bete för dem. Även fårhjordarna plågas. 19 Till dig, Herre, ropar jag, ty utmarkens beten har elden förtärt, en låga har bränt alla markens träd. 20 Även de vilda djuren ropar till dig, ty bäckarna har torkat ut och utmarkens beten har elden förtärt.

Den ödsliga visionen är bakgrunden till det hoppfulla ordet som vi hörde i dagens Gamla Testamentlig läsning. Verserna vi hörde idag är slutklämmen på Joels vision av restaurering och förnyelse som börjar med ett direkt tilltal till jordens stoft och vilda varelser:

Ängslas inte, du åkerjord, utan jubla och gläd dig: Herren har gjort stora verk.

Ängslas inte, ni markens djur: utmarkens beten grönskar på nytt, träden bär sin frukt, fikonsträdet och vinstocken ger rika skördar. (Joel 2:21-22)

Som en av vår tids viktigaste teologer i frågor kring hållbarhet har påpekat, är det viktigt att se att jordens stoft och de vilda varelsena betraktas som subjekt i direkt relation med Gud och inte objekt. När vi bara hör slutklämmen kan vi få för oss att Joels vision handlade om en andlig vision frikopplad från det jordiska men det är exakt vad det inte är. Joels vision av en tid när alla människor blomstrar, genomsyrade av Guds Ande, föregås av visionen om återupprättandet av den vilda skapelsen. Guds frälsning är alltid både fysisk och andlig eftersom Guds Ande jobbar med förnyelsen eller helgelsen av hela skapelsen som Gud älskar.

Vad har allt detta att göra med den kristna kyrkan? Många har tröttnat på kyrkans anspråk på att ha ett speciellt uppdrag som Andens folk i världen. Ibland har det berott på en frustration över kristna gemenskapers brist på intresse för frågor som berör skapelsen. Andra gånger har det berott på känslan att det är mindre bråkig och mer tillfredsställande att syssla med privat mystisk andlighet än att förhålla sig till andra kristna som tänker olika mot oss själva. Det är förståeligt – Guds Ande är också bedrövad när Guds folk inte bryr sig om skapelsens liv. Guds Ande är även bedrövad när kristna gemenskaper inte lever i försoning med varandra. Om vi tar Jesus på allvar, om vi kallar honom vår Herre och vill ha del av den frälsningen han ger, får vi inte välja bort församlingens gemenskap. Att överge kyrkan för att vara på tu man hand med Anden är inte ett val som kan utveckla oss till de människor Gud har skapat oss till att vara.

Den heliga Anden vill säga vad den har att säga genom oss. Anden är inte intresserad av att framhäva sig själv eller få uppmärksamhet för sin egen skull. Den beskrivs ofta som den blygaste medlemmen i Treenigheten.

Förutom att göra världen levande är Andens favoritsysselsättning att uppmärksamma Jesus Kristus. Det är till hans följare som en församling som Jesus lovade en annan hjälpare, sin heliga Ande, i dagens evangelietext. Jesu ord i Johannesevangeliet är till oss som ett kollektiv.

Johannesevangeliet är det evangeliet som mer än de andra tre ber oss att se genom den fysiska världens verklighet till ljuset som är Kristus – en verklighet och ett ljus som ger näring för våra fysiska och andliga behov. Kristus ljus är kärlekens ljus – ett ljus som upplyser och läker både huvudet (det fysiska?) och hjärtat (det andliga) och ger dem en slags djupseende. Enligt Johannesevangeliet måste man för att vara ett barn av detta ljus bli född av den heliga Anden.

Den heliga Anden är Guds livgivande och upplysande närvaro i världen och vi behöver den heliga Anden om vi ska kunna se och förstå att allt i skapelsen och i samhället hänger ihop. Församlingen är en gemenskap där vi först och främst lär oss att se Guds närvaro i världen. I Jesu ord som vi hörde idag sade han om den heliga Anden att, "världen kan inte ta emot den, eftersom världen inte ser den och inte känner den." Det han syftade på var det faktum att världen inte skulle se vad den gjorde när den korsfäste honom. På ett liknande sätt ser världen inte vad den gör när den tar skapelsens gåva och använder den som död materia för att skapa pengar. Pengar är ett medel som kan användas för gott eller ont, men vår tid är starkt präglad som en tid när pengar för allt för många av oss har blivit målet i sig själv. Som församling behöver vi pengar men ännu viktigare än pengar behöver vi varandras närvaro, engagemang och längtan att växa i Kristuslikhet. Det är de råvarorna som den Helige Ande älskar att improvisera med.

Guds Ande har funnits med i Guds arbete att skapa och återupprätta den fallna skapelsen från början. Så varför kunde Anden inte ges redan i begynnelsen? Anden utgöts på Guds tjänare till exempel profeterna så att de kunde utföra särskilda uppdrag. Men skapelsen och världshistorien väntade på Jesus. Johannes Döparens vittnesbörd i början på Johannesevangeliet var detta,

”Jag har sett Anden komma ner från himlen som en duva och stanna över honom. Jag kände honom inte, men han som sände mig att döpa med vatten sade till mig: ’Den som du ser Anden komma ner och stanna över, han är den som döper med helig ande.’ Jag har sett det, och jag har vittnat om att han är Guds utvalde.”

Anden kunde inte ges till Guds folk på det sättet som Anden ges förrän Jesus hade dött och uppstått. Den närvaron som Anden förmedlar till alla som på något sätt älskar Jesus är, som en klok teolog har påpekat, inget mindre än den inneboende närvaron av den korsfäste och uppståndne Jesus som är ett med Gud Fadern.

I en tid präglad av den oron och splittringen som vår tid är, har världens behov av kyrkan som Andens folk aldrig varit viktigare. Bildspråket Jesus ger när han talar om sin och Faderns närvaro i de som älskar honom är bilden av en kraft som håller saker samman.

Den ganska excentriske poeten och konstnären William Blake som levde under 17-1800talet sade, ”Allt som är, är helig”. Det skulle kunna vara utgångspunkten för ett livligt samtal. Jag kan inte skriva under det utan att först klargöra några punkter. Men det jag tror att vi idag frimodigt kan påstå att Guds heliga Ande håller ihop allt som är och jobbar ständigt för att

förnya och återupprätta hela Guds underbara skapelse. Jesus har kallat oss att vara delaktiga i det arbetet och utan reservation ger han oss sin Ande som tröstar, lär och vägleder, ger styrka, mod och syn till alla som vill se med djup på tillvaron oavsett vår kön, ålder eller social ställning.

Den heliga Anden är ett motgift till uppgivenhets ande som frestar oss till hopplöshetens destruktiva attityd. I det offentliga samtalet som pågår möter vi ofta tanken att det är för sent; att allt vi gör är för lite och för sent. Det är inte en attityd som är i samklang med Guds heliga och helgande Ande. Elden som symboliserar Andens närvaro är inte en eld som förstör – det är en eld som helgar och uppenbarar. En dag kommer den att visa oss vilka av våra livsgärningar som är bestående eller av evigt värde. När vi värnar om skapelsen och kämpar för det goda samhället satsar vi på det som är av evigt värde – vi agerar i samklang med Anden för Jesus, som är Herre över allt.

Jag vill avsluta med att läsa de andra verserna från profeten Joels vision om skapelsens återupprättelse. Vi har hört slutklämmen och Guds tilltal till jordens stoft och de vilda djuren men nu ska vi få höra resten som uttrycker Guds intention om förnyelse som kan ge styrka åt oss i vår svaghet:

Och ni som bor på Sion,
jubla och gläds över Herren, er Gud:
han ger er regn i rätt tid,
han låter regnet falla som förr,
både höst och vår.
24 Så skall logarna fyllas av säd,
pressarna flöda över av vin och olja.
25 Och jag skall gottgöra er för åren
som slukades av gräshopporna,
av gräsbitarna, gräsätarna och gräsgnagarna
– min stora här som jag sände mot er.
26 Då skall ni äta och bli mätta
och prisas Herren, er Gud,
som har handlat så underbart mot er.
Och aldrig mer skall mitt folk stå med skam.

27 Då skall ni inse att jag finns mitt i Israel,
att jag, Herren, är er Gud,
jag och ingen annan.
Och aldrig mer skall mitt folk stå med skam.